

9. Мудрик А.В. Социальная педагогика: Учеб. для студ. пед. вузов / Под ред. В.А. Сластенина. – 3-е изд., испр. и доп. – М: Изд. Центр “Академия”, 2000. – 200 с.
10. Немов Р.С. Психология: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. Заведений. В 3-х кн. Кн.2. Психология образования. 3-е изд. – М.: Гуманит.изд.центр ВЛАДОС, 1997. – 608 с.
11. Немов Р.С. Психология: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений. В 3-х кн.–4-е изд. Кн.3. Психодиагностика. Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики.– М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2001. – 640 с.
12. Практикум із загальної психології / За ред. Т.І. Пашукової. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000. – 204 с.
13. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога: Учеб. пособие: В 2-х кн. Кн.2. Работа психолога со взрослыми. Коррекционные приемы и упражнения. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 480 с.
14. Социальная педагогика: Курс лекций/ Под общей ред. М.А. Галагузовой. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 416с.
15. Соціальна педагогіка: Підручник для студентів вузів / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова; За ред. А.Й. Капської. – 2-е вид., перероб. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 256 с.
16. Станкин М.И. Профессиональные способности педагога. Акмеология воспитания и обучения: кн. для учит. шк., преподав. средн., спец. и высших учебн. заведений / Акад. пед. и соц. наук Московского психолого-соц. инстит. – М.: Флинта, 1998. – 368 с.
17. Уманський Л.И. Психология организаторской деятельности школьников. – М.: Просвещение, 1980. – 160 с.

Н.В. Сулаєва
Полтава

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ЗАСОБАМИ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Підготовка майбутнього фахівця у галузі освіти передбачає формування педагога, який орієнтований на активне творення добра шляхом культивування у молодого покоління кращих рис української ментальності – працелюбності, індивідуальності, толерантності, любові до рідної землі. Тому актуальним постає питання підбору засобів виховання, які б забезпечували становлення учителя як громадянина України (незалежно від етнічного походження) із почуттям любові до українського народу, мови, культури.

Невичерпний потенціал що до впливу на формування особистості має національне мистецтво, на поліфункційності якого наголошується у працях видатних мислителів минулого і сьогодення: Г. Сковороди, П. Юркевича, Г. Ващенко, С. Русової, Я. Чепіги, В. Сухомлинського, І. Зязюна, О. Рудницької, М. Лещенко, О. Отич.

Сьогодення нашої країни характеризується поступовим відходом від драматичного періоду цивілізаційної дезорієнтації, та все ж ще й досі український народ пожинає плоди багаторічного примусового відторгнення від власної культури, від її норм і традицій, загальнонаціональних базових цінностей. Звичними стали поняття «молодіжна субкультура», «молодіжна контркультура», «неформальний молодіжний рух». На жаль значна більшість молодого покоління краще розуміється на видах музичних субкультур (хіп-ізм, панк, металісти, бітломани, трешери, брейкери тощо), аніж на видах українських народних пісень (календарно-обрядові, епічні пісні, пісні-романси, тощо). Вітчизняні науковці Л. Коваль, І. Зверева, С. Хлебнік називають причини виникнення молодіжних субкультур, серед яких читаємо: криза суспільства, криза інституту сім'ї, придушення індивідуальності молодої людини, комерціалізація культури [1, с. 114]. Своєрідними «ліквідаторами» цих причин можуть бути педагоги, психологи, митці, які покликані

заповнювати духовну нішу дитини, сприяти прояву самостійності, активності, обдарованості, таланту, життєвого оптимізму.

Тому закономірним є те, що саме у педагогічному університеті відбувається формування фахівця, готового до виховання молодого покоління на основі кращих надбань українського народу, зокрема, унікальному і неповторному національному музичному мистецтві. Зважаючи на те, що серед розмаїття функцій мистецтва називають такі як людинотворча (перетворення простої натури людини у багатогранну особистість), квазітерапевтична (можливість виявити свої почуття, емоції), контрольно-регулювальна (здійснення контролю над формою і способами самовираження) ми сподіваємося, що гармонійно розвинений педагог, залучений до музично-творчої діяльності реалізує ці функції у майбутній професійній діяльності.

Ми чітко усвідомлюємо, що вплинути на формування справжньої людини може лише особистість, яка вільна у своєму виборі, розуміє власні прагнення й можливості, вміє ставити цілі та обирати шляхи їх досягнення, нести відповідальність за свої рішення. Особистісно-орієнтована модель вільного розвитку людини, яка є стержнем концепції виховання у Полтавському державному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка, закріплює право студента на свободу вибору. Тому залучення майбутнього педагога до музичної діяльності в народному напрямі не може носити примусового характеру. Важливим у даному випадку є авторитет викладача, керівника й учасників колективу, спроба вплинути на механізми самоорганізації та саморозвитку майбутнього педагога.

Особливими методами впливу на студентів відзначається робота в українському народному хорі ПДПУ імені В.Г. Короленка «Калина», незмінним керівником якого упродовж тридцяти років є заслужений працівник культури України, заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри музики Григорій Семенович Левченко. Головним для митця у вихованні хористів є власний приклад самовідданої праці задля досягнення високої мети, скрупульозність, чіткість і пунктуальність у виконанні запланованого, любов і повага до українського народу, його мови та культурних надбань.

Репертуар хору складається з власне народних пісень, обробок українських народних перлин, творів українських класиків, пісень сучасних авторів. У доробку колективу більше десяти оригінальних творів Г.С. Левченка, близько двадцяти його обробок українських народних пісень. Залученню студентської молоді до виконання народних пісень у складі «Калини» сприяє визнання колективу на українському та світовому рівні, адже хор лауреат обласної премії імені П. Артеменка, республіканської премії М. Островського, премії міжнародного фестивалю міст-побратимів, носить почесне звання самодіяльного хору України, має п'ять закордонних компакт-дисків: «Ukrainian voices "Kalena" із записами творів у виконанні хору (Boulogne - France, 1994, 1995); Production CH -1090 La Croix, + 41 792 1146 distribution: Disques Offise Fribourg CH 2000 C. Azad; Productions St. Marienkirchen, Kirchenkonzert 2000; Productions St. Zingen (2000).

Учасники хору «Калина» презентували народне мистецтво не лише в Україні (Дрогобичі, Житомирі, Кам'янець-Подільську, Керчі, Києві, Комсомольську, Кременчуці, Луцьку, Сімферополі, Сумах, Тернополі), а й за кордоном (Австрії, Бельгії, Болгарії, Голландії, Італії, Німеччині, Польщі, Росії, Туреччині, Франції, Швейцарії). Кожна поїздка хору «Калина» супроводжується великою кількістю газетних, журнальних вітчизняних та закордонних видань, подяками, грамотами. Остання участь хору у щорічному благодійницькому Базарі ООН (21 листопада 2006 року) у Палаці Націй у Женеві викликала ряд офіційних звернень-подяк від постійного представника України при відділенні ООН у Женеві Є.Р. Бершеди, Почесного Консула України в Женеві, Голови Наглядової Ради Міжнародного інституту менеджменту проф. Б. Гаврилишина. У листах підкреслюється, що український народний хор «Калина» зробив значний внесок у виховання молоді на величних здобутках національної духовності та для зміцнення авторитету України у світі.

Високий статус колективу дає підстави говорити про професіоналізм у виконанні творів, що підтверджує правильність організації мистецької та виховної діяльності у хорі. Перш за все, ефективність занять залежить від чітко визначеної мети і завдань виховного процесу в цілому та окремо кожної репетиції «Калини». Чітко прослідковується поступальний хід до досягнення найвищої мети роботи керівника хору «Калина» Г.С. Левченка: сформувати особистість, яка усвідомлює неповторність та велич мистецьких надбань українського народу, має найкращі риси громадянина Української держави із розвинутою моральною і духовною культурою. Визначена мета досягається завдяки дотриманню певних принципів: плановості і систематичності (репетиції відбуваються тричі на тиждень упродовж усього навчального року), культуровідповідності, добровільності, відповідальності й активності.

Окремим аспектом діяльності колективу є визначення мистецької мети і завдань кожної репетиції, які залежать від змісту, характеру і складності твору, над яким проводиться робота.

Зрозумілим є те, що вивчення однієї пісні не може обмежуватися двома-трьома репетиціями, адже для повноцінного звучання твору необхідно відтворити його десятки разів. Тому проф. Г.С. Левченко визначає мету на декілька репетицій, враховуючи специфіку роботи над кожним твором окремо. Одна пісня вимагає поступового переходу від усвідомлення її змісту, емоційності, оригінальності (коротка розповідь про авторів, події, які оспівуються у пісні, почуття, які вона повинна викликати у справжнього українця, як то твір А. Литвина на слова Т. Шевченка «Ой чого ти почорніло, зеленее поле?») до вивчення окремих партій, а далі до виконання твору хором. Інша – передбачає роботу з кожною партією окремо і тільки після твердого засвоєння відбувається цілісне виконання твору (Г. Левченко «Українська фантазія», українська народна пісня в обробці А. Авдієвського «Весняний шум»). У даному випадку сприймання викликає не просто захват від нового твору, а й завмирання серця, трепет душі, коли вперше звучать усі партії разом і кожен хорист є творцем того звучання. Ці хвилини захоплення допомагають молодій людині поринути в світ музики, прокинутися її найпотаємнішим думкам, мріям, помислам. Можливо саме це і є найважливішою складовою частиною не лише мистецької діяльності хористів, а й усього виховного процесу.

Слід зазначити, що важливим аспектом виховної роботи з молоддю в українському народному хорі «Калина» є участь у ньому близько двадцяти викладачів і співробітників університету, більше десяти вихователів дошкільних навчальних закладів та вчителів загальноосвітніх шкіл – випускників університету. Вони створюють умови для впливу на механізми самоорганізації та саморозвитку хористів-початківців, подають приклад відданості українській пісні та культурі народу в цілому.

У сучасних умовах розвитку української держави все гостріше відчувається активізація уваги до проблеми формування духовно багатой, відданої своїй справі особистості, яка спроможна зробити свій внесок у розбудову держави на національних засадах. Левова частка впливу на молоду людину належить вихователю, учителю, на плечі якого покладено місію плекати душу дитини з високими моральними якостями віри, надії, любові, глибокої поваги до рідної землі, свого народу, держави [3, с.336]. Тому залучення студентів педагогічних університетів до мистецької діяльності, зокрема до відтворення народних музичних перлин дає змогу майбутньому фахівцеві захопитися, закохатися і навчитися передавати найцінніші скарби українського народу молодому поколінню нашої держави, адже «мистецтво є найбільш близьким людській природі і надзвичайно важливим для людини, бо дає можливість пізнати внутрішній світ почуттів і думок» [4, с.17].

ЛІТЕРАТУРА

1. Отич О. Мистецтво у розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання. – Полтава.: ІнтерГрафіка, 2006. – Ч.ІІ. – Лекції з педагогіки. – 150 с.

2. Рашковська В. Філософські аспекти проблеми виховання цілісної особистості студента засобами мистецтва // Філософські обрії.– 1999. – №1-2. – С. 281-288.
3. Сковорода Г. Пізнай в собі людину / Пер. М. Кашуба; Пер. Поезії В. Войнович. – Львів: Світ, 1995.
4. Лещенко М.П. Зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання. – К., 1995. – 174 с.
5. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії: Навчальний посібник для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навчальних закладів. – К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. – С.127-137.

Т.Є Тімова
Київ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

Постановка проблеми. Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти провідною метою сучасної освіти є сприяння розвитку, самоствердженню та самореалізації особистості. Досягнення зазначеної цілі стає можливим через реалізацію у освітньому просторі гуманістичних засад, основними з яких є повага до учнів, сприяння їх всебічному гармонійному розвитку, становленню їх суб'єктних якостей. Досить важливою складовою особистісно орієнтованої освіти є також формування в учнів системи гуманістичних цінностей. Оскільки ціннісні орієнтації впливають на ступінь активності людини, її творче ставлення до навчання та діяльності, сприяють оптимальній реалізації власних можливостей, то всі зазначені положення набувають особливої значущості відносно професійної освіти.

Вище вказане поширюється і на систему професійної підготовки студентів-психологів. Важливим компонентом професійної діяльності психолога є взаємодія з іншими людьми, в межах якої в якості основного засобу впливу на іншу людину виступає він сам. Отже, особливу увагу слід звернути на необхідність розвитку та саморозвитку особистості психологів під час професійного становлення (що забезпечується значною мірою завдяки формуванню у них чіткої системи ціннісних орієнтацій).

Отже, **метою** нашого дослідження є визначення особливостей використання соціально-психологічного тренінгу (СПТ) як засобу формування ціннісних орієнтацій майбутніх психологів під час навчання у вищому навчальному закладі.

Відповідно до мети основним завданням статті є проаналізувати можливі шляхи використання СПТ як засобу формування ціннісних орієнтацій майбутніх психологів.

Результати теоретичного аналізу проблеми. У гуманістичному підході до навчання студент розглядається як суб'єкт, що прагне до розвитку власної особистості та несе відповідальність за такий саморозвиток [1]. Завдання педагогів, у даному випадку, полягає у повазі до тих, хто навчається, та сприянні їх становленню як гармонійно розвинених особистостей [2]. Важливим при реалізації такої особистісно орієнтованої освіти є врахування її аксіологічного компоненту, який базується на формуванні у суб'єкта навчання гуманістичних цінностей.

У працях багатьох дослідників (зокрема, О.О. Бодальова, Д.Н. Завалішиної, Л.Ф. Вязникової, В.Е. Чудновського та ін.) звертається увага на необхідність цілеспрямованого формування ціннісних орієнтацій студентів, що сприяє підвищенню ефективності їх навчання та професійного становлення. Причому, найбільш готовою до виконання професійних завдань, є особистість, в якій однією з пріоритетних у системі особистісних цінностей є орієнтація на цінності професійної діяльності, на досягнення у ній успіхів. Особливого значення це набуває під час підготовки майбутніх психологів,